

LEJA JURISIČ: Pogumni gledalec – natančni ustvarjalec

Katja Legin: Na katerem nivoju (mentalno, čutno, čustveno, duhovno) se ti zdi da deluje ples kot medij v komunikaciji z občinstvom?

Leja Jurišič: Sodobni ples trenutno, tudi v Ljubljani- komunicira na intelektualni, performativni-gledališki ravni. Ples sam po sebi naj bi, po moje, sicer nagovarjal najprej čutno, telo in duhovno.

Katja Legin: Kam pa spadata npr. uspešna projekta Kjara Starič in Nastje Bremec?

Leja Jurišič: Kjara Starič dance project in Nastja Bremec- sta nekje med baletom in show dancom. Balet kot status/ prestiž- establishment. Show kot zabava ali entertainment. Ljudje imajo oboje radi. Glede umetnikov in umetnosti- osebno ne delam umetnosti, umetnosti ni mogoče delati. Delaš, ustvarjaš, raziskuješ in vsake toliko časa se to dotakne umetniškega ali celo nastane umetniško delo!

Katja Legin: Sodobni ples- zakaj se sploh ukvarjaš s sodobnim plesom?

Leja Jurišič: Iz nuje. Zanima me kaj telo sploh je in kaj lahko sporoča.

Katja Legin: Koliko razmišljaš o gledalcu tokom kreativnega procesa? Se to v različnih predlogih mreženja v okviru postprodukcije in pogledi na občinstvo na področju sodobnega plesa v Sloveniji fazah procesa spreminja? Lahko poveš na splošno ali na konkretnem primeru.

Leja Jurišič : Odvisno od projekta do projekta. Na splošno tokom vaj, v studiu pogosto komuniciram z nekim navideznim gledalcem- to je povezano s tem zakaj na odru sploh sem- z nečim kar me žene. Včasih moram zavestno odmisli ta odnos, komunikacijo, da lahko poglobim kar delam- pričakovanja. Potem ko že obstaja material pa probam razumet od zunaj, večino s pomočjo kamere, kaj material komunicira. In tukaj štartam iz sebe, če komunicira z mano, če mi je nekaj zanimivo, potem ponavadi temu sledim in poskušam razumet. Če komunicira z mano, ko ga začnem jaz brat, se mi zdi da komunicira tudi z drugimi. Nato sledim temu kar se je meni takrat dogajalo (kaj sem počela ali kaksno je bilo stanje). Jaz vem kaj določen material pomeni menikako ga jaz berem (dobiš nek point, kodo , logiko) in to poskušam zasledovat in potem je to jasno tudi gledalcu- ni sicer nujno da bere to povsem enako, a je mogoče brati in slediti, pasti v "zgodbo". Me v bistvu sploh ne moti, če bere nekaj drugega, dokler lahko sledi- to je takrat kadar je meni jasno kaj počnem in se tudi izjemno potrudim v tem početju! Se mi zdi super, da ima gledalec ta prostor, da lahko nekaj gleda po svoje. Pri telesu- veliko manj enoznačno ali določno kot pri beseditelo ima mnogo širši spekter komunikacije kot verbalizacija. Je pa lahko zato manj jasno kaj govori. Tu je problem da smo ljudje ipak verbalci-radi bi bili sigurni vase in v ta svet zato imamo najraje kar besede, ker so točne, z jasnim pomenom. Ples potrebuje bolj pogumnega gledalca.

Katja Legin: A imaš kdaj v mislih potencialnega gledalca medtem, ko delaš, je lahko to nekaj kar determinira delo?

Leja Jurišič Ne načeloma ne, se je pa v Ljubljani težko izogniti temu, ker veš kdo so gledalci, kakšna so pričakovanja teh ljudi, težko se jim je upret, poznaš face. Predstavljaš si kako bodo reagirali in hočeš to na nek način zadovoljiti, na nek način kontrirati in se je fajn odmakniti od tega in

si predstavljat ... Torej vsake toliko mi uleti kakšna oseba, ali scena ali kakšen je trend v sceni, ampak se poskušam od tega odmaknit. Sploh pa se to popolnoma spremeni, ko greš ven, kjer je lahko drugače. In če tam komunicira potem vidiš, da si zadel širše.

Katja Legin: Ali se ti zdi, da lahko pretirano ukvarjanje z občinstvom- izpolnjevanje njihovih pričakovanj pripelje do komercializacije? Npr. Clug.

Leja Jurišič: To ni več toliko vprašanje publike, ampak slave.

Katja Legin: Kaj pa vprašanje populariziranja? Glede na to da imamo v sodobnem plesu problem s številom publike, neobiskanostjo predstav.

Leja Jurišič : V Belgiji- se hodi gledat ples, tako kot se gre pri nas Dramo. In ob tem tudi ni problema z razumevanjem ali branjem tega. Po mojem bi bilo najprej nujno, da začnemo cenit svojo sodobnoplesno sceno, ki je zelo raznobarna, napredna, predvsem je obsežna glede na velikost države v primerjavi z večino evropskih držav. Treba na celostni ravni kultivirati, spodbujati... kako konkretno to v Sloveniji narediti pa ne vem. Poleg tega, pa vzpostaviti večjo konkurenčnost. Koreografi in plesalci moramo delati bolj dosledno, bolj odločno in konkurenco jemati kot izziv. Zaključene celote. Definitivno bi bilo treba delati tudi na natančnosti in dokončnosti. Možnost za eksperiment seveda mora obstajati, a ne kot izgovor za neodločnost lastne izjave. Mi kot ustvarjalci bi morali biti boljši, bolj dosledni, da pa ima predstava večji domet pa je v veliki meri stvar PR in organiziranja, trga. In to so drugi ljudje. To kar se dogaja pri nas da so ustvarjalci hkrati tudi sami svoji managerji, agenti, PRovci, ne pomagajo ne k temu da bo umetnost boljša ne k temu, da bo dosegla več ljudi. Malo je ljudi, ki

Predlogi mreženja v okviru postprodukcije in pogledi na občinstvo na področju sodobnega plesa v Sloveniji
bi imeli obe sposobnosti- redki primeri.

Katja Legin: Razplatenje procesov na ravni kulturne politike. Denar tako za raziskave kot projekte. Tudi v smislu predstavljanja- jasne ločnice kaj je research, kaj work in progress, kaj predstava. Se ti zdi da bi lahko pomagalo?

Leja Jurišič: Kar se tiče reasearcha in eksperimenta, se mi zdi da ni toliko povezan z denarjem (razen da bi institucije dajale prostor, kjer bi se to lahko kazalo), ampak kako kultivirati publiko da to pride gledat, oz. da jo to zanima. Vsake toliko časa se to pojavi. Sem sodelovala pri parih takih zadevah in se je enkrat zgodilo, da je bil organizator razočaran nad dogodkom, eksperimentom, ker ni bil uspešen?! Gledalci niso bili ekstatični niti razočarani, saj so vedeli, kaj so prišli gledat. Sama pa sem zelo hvaležna, da je to obstajalo. V Slo je težko, ker smo malo šlampasti, hkrati je pa tako malo ljudi- da se je treba vprašati, če pride nek eksperiment gledat par ljudi (trije) ali ni to že dovolj. Kako boš v tako majhni državi, imel toliko ljudi, ki bi vse to gledali. Ali pa bi morda lahko zadevo drugače zastavili - imeli 5 eksperimentov v istem večeru. Da je dogodek. Mogoče bi to tudi vzpodbudilo globino raziskovanja in eksperimentiranja. Predvsem pa je pomembno da ljudje vedo kaj hodijo gledat in da res pridejo, če si tega želijo.

Katja Legin: Saj o tem sem prej govorila, da se vzpostavi nekaj jasnih prostorov za različne stvari; stvari različnih formatov, ki imajo različne namene. Poleg tega pa, se ti zdi da drži, da se v

sodobnem plesu velikokrat zgodi, da se celoten proces porabi za to kaj pravzaprav delamo in zmanjka časa za samo oblikovanje tega, umanjka craft?

Leja Jurišič: To je pa naša odgovornost. Na nas je da si vzamemo ta čas. Včasih se zgodi da je čisto dovolj časa za vse. Temeljnost. No, ampak ko rečem šlamparija, ko sem bila v Franciji in gledala 15 predstav, tam ni niti malo šlamparije, ampak kakšne globine pa tudi ne. Vsi furajo eno in isto, vsi so zelo natančni, pa ni nič s tem, en velik dolgčas pa če rečeva kraft formiranja predstave- imajo predstave stojijo, ampak zato niso nujno zanimive.

Katja Legin: Šlamparija- kaj razumeš pod to?

Leja Jurišič: Nenatančnost v izvedbi, ideji ali oblikovanju.

Katja Legin: Mene bolj kot to, da nekaj ni spiljeno, moti to ko ni premišljeno kako je sploh postavljeno na oder- oblikovanje- kako nekaj postaviš na oder in kako to komunicira- uporaba gledaliških sredstev?

Leja Jurišič: Oder je Oder. Definitivno so dobrodošla. Nujna itak. Je pa vprašanje kaj in zakaj komunicira? zgodovina vedno komunicira hihi

Pri nas, z mano v isti grupi, vsak plesalec rata koreograf. To je fenomen. Ne samo zaradi situacije glede preživetja, ampak tudi zaradi sodobnega plesa kot umetniške zvrsti. kako se je izvil baletu, hierarhiji ... Ti kot plesalec, si ustvarjalec. Koreograf od tebe to zahteva in potem začneš razmišljati in tako verjetno dobiš poriv, da sam kaj narediš, po svoje. Kar na eni strani lahko spodbuja nekvaliteto, po drugi, pa lahko pripelje do presežka, napredka. V gledališču je drugače: tam je jasno kdo je kdo, kaj je čigava funkcija. Režiser in text sta še vedno bogova hihi. V plesu pa se je to v bistvu čisto zrušilo. Vprašanje avtorstva, vprašanje avtorstva znotraj ekipe in odgovornosti koreografa. Hkrati je to razumljivo, po drugi strani pa predstavlja problem ker prvič koreografi nimamo dovolj znanja pa se moramo sami učiti, drugic pa, fajni bi se blo zavedati, da vsak ni za avtorja. kar pa še ne pomeni, da ga je treba

Predlogi mreženja v okviru postprodukcije in pogledi na občinstvo na področju sodobnega plesa v Sloveniji

podcenjevati, zato ker je "samo" izvajalec in soustvarjalec. Toliko div, toliko individualistov kot je v sodobnem plesu, mislim da ni v nobenem drugem kolektivnem ustvarjanju. Toliko nepovezanosti. In ne gre tu za razprtije, ampak prav osebe, ki so v polju sodobnega plesa so totalni individualisti. Mi ne delamo skupaj, nikoli. Še nisem bila v projektu, ne tu, ne zunaj, kjer bi delali skupaj. Hm. zanimivo.

Katja Legin: A se ti zdi, da je možno da tega crafta ni v sodobnem plesu prav zato ker se je po baletu in modernem plesu, želel ognit starim formalnostim in se ni želel več naslanjati na strukture povezane z glasbo ali naracijo, ki je bila prisotna v baletu?

Leja Jurišič: Obstaja koreografsko znanje in šole, ampak zaradi tega nujno ljudje ne delajo boljše predstave. Nekdo ima znanje, pa nobene vsebine, drugi vsebino, pa tega ne zna postaviti, isti problem nedoslednosti. Oboje ne dovolj dobro.

Katja Legin: Ok, osebni talent itd, ampak na neki sistemski ravni se zdi, da obstaja pomanjkanje znanja. Ja ali ne?

Leja Jurišič: osebno mislim, da se umetniki večinoma ne rojevajo na akademijah. Kaže pa akademija na uveljavljenost določene zvrsti. Je pa res, da širi znanje samo, razpoznavanje, uči razumeti ..., je zagovornik.

Katja Legin: a je torej ugotovitev ta, da to da za sodobni ples pri nas ni široke publike, sploh ni problem?

Leja Jurišič: Ja problem je za nas kako dobiti incasso in preživet. Vseeno pa obstaja neko mednarodno polje, ki se razvija in živi.

Katja Legin: Pa se ti zdi kvaliteta tam boljša? Npr. v Belgiji?

Leja Jurišič: Drugačna. Recimo v Franciji, se polovica scene ukvarja z improvizacijo, ampak to tako improvizacijo, da pri nas tega ne bo nihče prišel gledat oziroma hotel gledat. Zelo osnovno, bazično, ampak oni so popolnoma v tem, delajo to zelo natančno in posvečeno in so alternativa-anti establishment. Ampak tako spoštujejo svojo kulturo, da hodijo tudi to gledat. Kar se tiče francije in kulture je zanimivo, da relativno enostavno dobijo subvencije za gostovanja. Francija se zaveda pomena razpoznavnosti francoske kulture tudi v tujini. Za Slovenijo bi bilo zaradi majhnosti to še toliko bolj nujno.

Kar se mi zdi pri nas zanimivo je, da obstajajo ogromno različnih izrazov, individualizem tolče ven, vsak svoje in drugo je vedno slabše. Kar je zanimiva nacionalna specifičnost. V nasprotju s Francozi, kjer vsi plešejo isto.

Katja Legin: A je to pomanjkanje večini eden od razlogov zakaj predstave niso gledljive za širšo publiko?

Leja Jurišič: Ja. Ni koreografov. Sam se moraš naučiti. In zrasteš v koreografa. Koreografija in režija se najbrž lahko srečata, ampak delata z drugimi orodji. Sta na nek način isto- montaža v celoto. Kako pokažeš bistvo. Težko je vzpostaviti telo, da komunicira. Kako gledalcu odpret to, ki ni navajen gledati telesa in ga brati, v primerjavi z besedami pri gledališču, ki konkretno nosijo pomen. Ples je bolj kot glasba. Tako kot je zame, ko nekaj poslušam popolnoma abstraktno, je za nekega glasbenika to zelo konkretna stvar. In pri plesu

Predlogi mreženja v okviru postprodukcije in pogledi na občinstvo na področju sodobnega plesa v Sloveniji

je podobno- je zelo specifičen jezik.

Katja Legin: Imaš ti že v procesu željo po tem, da so gledalci vključeni v proces- v obliki work in progressa, odprtih vaj itd.?

Leja Jurišič: Meni se je izkazovalo, da pretirano izpostavljanje materiala tokom procesa, krhkega, me je vedno odvedlo stran od mene in moje poti. Zame ne deluje, ker je bolj fora, da moja nesigurnost rabi neko potrdilo od nekoga. Jaz imam občutek, da je fajn delati v zaprtem krogu in potem v enem trenutku se to pokaže- ampak zelo malo ljudem. Ko delaš iščeš neke odgovore in če

pridejo ljudje in ti povejo, da to nekaj ni, te to lahko popolnoma sesuje in začneš iskat nekje drugje, v bistvu si bil pa dva koraka stran od rešitve, ampak so te zavedli. Ja, meni je ljubše imet nek kompakten proces znotraj ekipe ali mene in to pokažem šele ko je že zelo konkretno nastavljeno, ko je že entiteta. In zopet ne prevečkrat in ne prevečim ljudem. Ko sva pa delali s tejo, je bil to dolg proces, skoraj dve leti in sva vmes večkrat pokazali ljudem zametke, ideje, toliko da sva videli kaj sploh je ali ni. Ampak najin cilj takrat ni bilo narediti predstave, bolj je šlo za nek research kaj nama sploh paše delat, kako nama paše delat skupaj, kaj naju zanima, kaj se med nama dogaja.

Katja Legin: Kaj pa po predstavi? Feedback? Strokovni feedback? Imaš potrebo po tem, da dobiš konstruktiven strokoven feedback- na zelo praktični ravni?

Leja Jurišič: Takoj po predstavi si tako krhek. Če je bila uspešna ne rabiš konstruktivne debate, ampak uživancijo hehe. Če je blo res slabo, vsaj osebno ne rabim nicesar, ker moram najprej prebolet. Če je srednja reč, je fajn da ti kdo odpre določena vprasanja, da lahko napreduje predstava. Mogoče se je bolj konstruktivno in lažje pogovarjat o tujih predstavah in jih analizirat, pa se prek tega učit.